

Bijbelstudie 9 Amos

Inleiding van 'Zoek de HEERE en leef' – bijbelstudies over het boek Amos' van B.S. van Groningen, Bijbelstudie-8, blz. 66-72

1. Zingen: Ps. 99:1 en 2
2. Gebed
3. Lezen: Amos 8:1-14
4. Mededelingen: volgende en tegelijk ook de laatste keer in dit seizoen op donderdag 9 april, om 10 uur voor de kerktelefoon.

5. Inleiding

1. Het is onder bijzondere omstandigheden dat we deze bijbelstudie met elkaar houden – daar gaat op zich al een sprake van uit – die sprake gaan we ook vanmorgen horen als we Amos 8 opslaan en met elkaar nagaan – houd uw bijbeltje er maar bij open.

De vorige keer stonden we stil bij Amos 7 over de drie visioenen die de profeet moest doorgeven – die van de sprinkhanen, het voortwoekerende vuur en het paslood – de boodschap was overduidelijk: de Heere gaat met Zijn oordelen komen – maar na het derde visioen werd het de priester Amazia te bar – dat geprofeteer moest ophouden! – hij dreigde met ingrijpen van koning Jerobeam II en probeerde de profeet de mond te snoeren – we hebben het de vorige keer gehoord.

2. Wat zal Amos doen? – zal hij inderdaad gaan zwijgen of zich misschien aanpassen? – nee, zwijgen doet hij niet – want daar horen we hem weer in vers 1 van hfst. 8: 'De Heere HEERE deed mij aldus zien' – er komt weer een visioen, het vierde en laatste dat Amos moet doorgeven – maar hij lijkt wel een beetje in te binden – 'en ziet, een korf met zomervruchten' – dat is mooi! – een prachtig gezicht – het lijkt wel een stilleven – u kent ze misschien wel, die prachtige stillevens die schilders vanaf de 17e eeuw tot in onze tijd toe weten te schilderen – heel vaak is dat fruit, mooi gerangschikt in een sierlijke schaal – dat ziet er vriendelijk uit – Amos lijkt inderdaad wat voorzichtiger te zijn geworden – maar dat is schijn – want de Heere geeft Zelf de uitleg van dit liefelijke tafereeltje – en die boodschap moet Amos doorgeven – dan blijkt er van dat liefelijke weinig over te blijven, kijk maar naar vers 2: 'Toen zeide de HEERE tot mij: Het einde is gekomen over Mijn volk Israël ; Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan' – en vers 3 vervolgt: 'Maar de gezangen des tempels zullen te dien dage huilen, spreekt de HEERE; veel dode lichamen zullen er zijn, in alle plaatsen zal men ze stilzwijgend wegwerpen'.

3. Dat mooie tafereel is niet zo liefelijk – die zomervruchten zijn namelijk overrijp – en dat woord 'zomervruchten' (qajits) lijkt in het Hebreeuws heel veel op 'einde' (qets) – dat overrijpe fruit begint te rotten – het moet straks weggeworpen worden – het blijkt een beeld te zijn voor het einde van Israëls volksbestaan – tot nu toe ging God het in Zijn lankmoedigheid nog steeds voorbij – Hij waarschuwde wel, Hij strafte soms ook, maar steeds weer was er dat taaie geduld van God, waardoor het oordeel nog werd uitgesteld – maar nu is het voorbij – de genadetijd is ten einde – de lofzangen in de heiligdommen

van Bethel en Dan zullen gaan verstommen – de eigenwillige godsdienst die daar bedreven wordt, houdt op – het gezang verandert in gehuil – en door Gods oordeel, op welke wijze ook uitgevoerd, oorlog of pest of een aardbeving, zullen er vele doden vallen – zoveel, dat er geen tijd meer is om ze op een behoorlijke wijze te begraven – nee, die lichamen zullen weggeworpen worden zoals men bedorven fruit weggooit.

4. Alles lijkt overigens nog voor de wind te gaan – het is nog steeds een tijd van economische voorspoed, de handel loopt voortreffelijk – en ook religieus gezien loopt het in de heiligdommen van Dan en Bethel heel goed – alleen zou die onruststoker, die Amos, die boer uit Tekoa in Juda, zijn mond moeten houden – maar dat doet hij niet, want na het vierde visioen komt hij op een aantal zaken terug die hij vanaf het eerste hoofdstuk al heeft aangesneden, namelijk de hebzucht van de rijke bovenlaag van de bevolking – dat is een terugkerend thema in heel zijn optreden als profeet – Amos is een profeet die bij de voortduur op sociale gerechtigheid hamert – dat doet hij omdat de Heere daar Zelf in Zijn wetten keer op keer op wijst – hier in vers 4-6 zijn het vooral de rijke kooplui die de profeet in het vizier heeft – zij slokken (vs. 4) de nooddriftigen op en vernielen de ellendigen des lands – m.a.w. ze hebben geen enkele vorm van medelijden met de armen onder de bevolking – die moeten hun schulden betalen tot al hun bezittingen, ja zelfs hun schoenen, te gelde zijn gemaakt – en als ze dan nog in de schuld staan, worden ze, zo maakt vers 6 duidelijk, opgeëist om slavendienst te verrichten.

Maar de kooplieden hebben nog meer in petto om hun geldbuidel te vullen – Amos tekent een levendig portret van hen en geeft precies aan wat ze denken op de sabbatdagen en op de feestdagen – natuurlijk doen ze mee met de openbare eredienst – op hun manier dienen ze de Heere en brengen ze hun offers in Dan of Bethel – maar het is een uitwendige, eigenwillige godsdienst – ze menen de Heere te dienen, maar geven eer aan een gouden kalf – uitwendig lijkt alles in orde, en ze houden zich zelfs keurig aan de sabbatswet – maar kijk eens naar vers 5 – ... die sabbatdag en die feestdag kunnen niet snel genoeg voorbij zijn – ‘wanneer zal de nieuwe maan overgaan, dat wij leeftocht mogen verkopen? en de sabbat, dat wij koren mogen openen?’ – dat laatste betekent natuurlijk: dat we de korenschuren kunnen openen om de verkoop van het graan zo snel mogelijk te starten – Amos tekent hen in hun geldzucht die bevredigd moet worden, al gaat het er oneerlijk en vals aan toe met dat geknoei met de maten en de gewichten.

Intermezzo:

Als Calvijn in zijn uitleg van het boek Amos op dit punt gekomen is, last hij een gebed in – dat doet hij in zijn commentaren wel meer – hij is dan vól van wat hij zojuist besproken heeft en móét zijn hart luchten in een gebed – hij bidt hier onder andere: ‘dat wij, bedwongen en onderworpen door uw bedreigingen, de toevlucht mogen nemen tot Uw barmhartigheid en zo Uw oordelen als op een afstand beschouwen, opdat wij niet Uw toorn opwekken door onze hardnekkigheid, maar U liever tot vergeving stemmen, wanneer wij ernaar streven U, in de Naam van Christus, Uw Zoon, met ons te verzoenen, en dit niet slechts doen met mond en tong

en ook niet met andere uiterlijke tekenen, maar met de waarachtige begeerte van ons hart, opdat ook ons gehele leven daaraan moge beantwoorden en wij ons Uw kinderen mogen betonen in oprechtheid en gerechtigheid, en Gij van Uw kant U voor ons een Vader moogt betonen in Christus, Uw Zoon, onze Heere, Amen.’

5. Als de kooplieden van Samaria een gebed als dit gebeden zouden hebben – als de koning in Samaria of de priesters in Bethel zo gebeden zouden hebben – wat zou het er dan anders hebben voorgestaan – maar de kooplieden én de koning met zijn vorsten én de priesters gaan mét het hele volk van het Tienstammenrijk door ... tegen alle waarschuwingen in – daarom komt er een moment dat de maat vol is – en dat moment komt in vers 7 – dat wordt wel duidelijk: ‘De HEERE heeft gezworen bij Jakobs heerlijkheid: Zo Ik al hun werken in eeuwigheid zal vergeten!’ – als wij geroepen worden om een eed af te leggen, doen we dat als christen door de Naam van de almachtige God erbij te betrekken – ‘zo waarlijk helpe mij God almachtig’ – maar bij Wie zal God zweren? – Hij zweert bij de heerlijkheid van Jakob, dat wil zeggen: bij Zichzelf – dat kwamen we in Amos 6:8 ook al tegen: ‘De Heer HEERE heeft gezworen bij Zichzelf (spreekt de HEERE, de God der heerscharen). Ik heb een gruwel aan Jakobs hovaardij, en Ik haat zijn paleizen; daarom zal Ik de stad en haar volheid overleveren – dit zweren van God benadrukt de onafwendbaarheid van het oordeel.

6. En dan zien we in vers 8 en vers 9 iets heel opmerkelijks gebeuren – in vers 8: ‘Zou het land hierover niet beroerd worden (...) ja het zal oprijzen als een rivier, en het zal heen en weer gedreven en verdrongen worden, als door de rivier van Egypte’ – en in vers 9: ‘Ik zal de zon op de middag doen ondergaan, en het land bij lichte dag verduisteren’ – de Bijbel met uitleg geeft hierbij een kernachtige uitleg: als de toorn van de Heere losbarst, komt de schepping in beweging – is dit de aardbeving waarvan in Amos 1:1 al sprake is? – daar zijn we nog twee jaar vóór de aardbeving – maar gaat die nu gebeuren? – in ieder geval: de hele natuur is in de war – het land rijst op en het daalt zoals de rivier de Nijl – en het wordt donker midden op de dag – Amos ziet een ontzaglijke catastrofe voor zich – vers 10 laat de gevolgen zien: het land zal letterlijk in zak en as zitten – ieder draagt de tekenen van rouw: een zak, as en kaalheid – de feesten veranderen in rouw, de liederen in weeklachten – en de rouw zal diep zijn als over een énige zoon – een ieder heeft doden te betreuren – het visioen van vs. 1-3 wordt werkelijkheid – vs. 10 sluit af met ‘en zijn einde als een bittere dag’ – de kanttekening denkt hier aan het einde van het land, maar Calvijn gaat een andere kant uit – hij vertaalt met ‘zijn nakomelingschap zal zijn als een bittere dag’ – daarmee wil hij duidelijk maken dat de onheilen niet maar van korte duur zullen zijn – er zijn geveinsden, zegt Calvijn, die hun vrees voor straf verdrijven of althans matigen door zich in te beelden dat God slechts een korte tijd zo streng en onverbiddelijk zal zijn – zo stellen ze zichzelf gerust – maar nee, als ze van deze ramp bevrijd zijn, zullen er nieuwe volgen, zodat hun nakomelingen diezelfde bitterheid of nog méér zullen ervaren.

7. Vers 11 vervolgt op een manier die we wellicht niet verwacht hadden – het lijkt plotseling of er sprake is van een honger en dorst, niet naar brood en water maar naar het Woord des Heeren – is het volk dan

toch nog aanspreekbaar? – lijkt het er nu toch op dat zij zich zullen gaan bekeren? – is er nu toch sprake van boete, berouw en bekering? – en wie zoekt, zal toch vinden? – die prediking kwam onlangs nog indringend tot ons – het ligt hier helaas toch anders – alles wijst erop dat hier de situatie van de ballingschap getekend wordt – daar zal de tempeldienst ontbreken – daar kunnen de offers niet meer gebracht worden – daar zal het Woord niet meer klinken – wáár ze het ook zoeken, van zee tot zee, dus van de Middellandse Zee tot aan de Dode Zee, ze zullen het niet vinden – ze trekken bij wijze van spreken van het noorden naar het oosten, maar nergens zullen ze het vinden – dat is het ergste, als het Woord gaat ontbreken – wij proeven er nu iets van, nu we niet meer naar Gods huis kunnen gaan, maar het Woord klinkt nog – daar in de ballingschap was het Woord wég – dat is het dieptepunt van alle ellende – het is gedaan – vers 13 en 14 sluiten af met de ernstige woorden: ‘zij zullen vallen, en niet weer opstaan’ – de laatste kerkganger heeft het kerkgebouw verlaten – het licht kan uit – einde van de eredienst, en geen nieuw begin – ja, zo lijkt het, en God heeft er alle reden toe om het boek Amos zó af te sluiten, maar toch ... – hoofdstuk 9 komt nog, met tóch nog een belofte van herstel – daarmee wordt de ernst van dit hoofdstuk niet ontkracht – het is ontzaglijk wat ons hier door Amos wordt gezegd – daarom kunnen we niet anders doen dan wat Calvijn deed, toen hij zijn commentaar op deze verzen afsloot, namelijk opnieuw een gebed.

Afsluiting

Calvijn bidt, en het zou zó door ons in onze huidige situatie kunnen worden meegebeden: ‘Geef, almachtig God, daar Gij niet ophoudt ons tot U terug te roepen en, ofschoon Gij ziet dat wij zijn verstrooid, Uw hand toch naar ons uitstrekt en ons telkens vermaant en aanspoort door heilige waarschuwingen, ja, ons ook verschrikt door straffen, dat wij ons niet in het verderf storten; geef dan dat wij niet doof zijn voor zulke heilige en liefderijke vermaningen en ons ook niet tegen Uw bedreigingen in verharderen, maar dat wij ons aanstonds mogen buigen en dan terugkeren op de goede weg en bestendig daarop voortgaan en in ons gehele leven Uw roepstem volgen, zoals Gij die voortdurend tot ons doet uitgaan, totdat wij eindelijk komen tot het doek, dat ons is voorgesteld: dat wij worden vergaderd in Uw hemels Rijk, door Jezus Christus, onze Heere. Amen.’

Psalm 73:10 en 14.